

A BÁNYA

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
 12 K. Félévre 6 K.
 Helyszíni árté 3 K.
 KÖZLETÉSEK DIJSZABÁS SÉRINT.

Felelős szerkesztő:
 Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Budapest, VII., Abonyi-utca 11. Földszint.
 TELEFON 108-00.

Közlémények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

A bányamunkások és a szociáldemokrata párt.

A magyarországi szociáldemokrata párt 1909. évi jelentésében érdekes és mindenestre igen fontos fejezetet tart a bányamunkások szervezéséről. A jelentésből, hogy a bányamunkások szervezéséről egy direkt csakis ezzel a kérdéssel foglalkozó bizottság létesített, amelynek élén a bányamunkások Ennek az osztálynak feladata a bányamunkások közel 100.000 bányamunkását megszervezni a szociáldemokrata pártnak megnyerni. Beszámoló e jelentés már eddig létesített szervezetek melyek az ugynevezett szabad szervezet alapításukkal, mivel az egyesületi alapon lévő szervezetek az illetékes belügyminisztérium ezideig nem hagyta jóvá. És végül beszámol a jelentés az államuk inszenzirozott bérharcokról is, de amelyek egyuttal konstatálja is, hogy eredménytelenül végződtek.

Semmitéle cimen nem akarjuk kétségbe vonni a szociáldemokrata párt azon jogát, hogy a bányamunkásokat szervezkedésre bírja. De azt igenis megállapíthatjuk e helyütt, hogy a szervezkedésre egyáltalában nincs szükség és célja csakis politikai cél lehet. Mert jóléti és gazdasági tekintetben a bányászoknak külön szervezésre szükségük nincs, erre az alap igazán el nem ismerhető. A létért való küzdelemben minden ember kivetheti és kell is hogy vegye bármily módon a maga részét. De aki tárgyilagosan igazságos akar lenni, annak el kell ismernie, hogy hazánkban a bányamunkások anyagi erkölcsi helyzete éppenséggel nem készíti őket arra, hogy sztrájk vagy más eféle cimen bérharcot provokáljanak. Aki csak legkisebb mértékben is tisztában van a magyar bányászpar helyzetével, ha a munkások bérét és jövedelmét tekinti, azt kell, hogy belássa, hogy a bányászok keresete nemcsak hogy emberséges, de határozottan és feltétlenül tel-

jesen arányos és így megfelelő is és szociális helyzetük kifogástalan. Egy iparágban sem találkozhatunk a jóléti intézmények oly sokaságával, mint a bányásziparnál. Szociális és humanisztikus intézményeink legtökéletesebbikének mondhatjuk a bányák által létesített, a munkások részére szolgáló berendezéseket. Kezdődik ez magának a bányáknak berendezésénél, ahol a legszorgosabb gondosság uralkodik a munka, illetve a munkások biztonsága tekintetében. S e tekintetben hiába megyünk külföldre. Biztonsági tekintetben bányáink berendezése még talán túl is tesz a külföldi bányák berendezésén. És itt még számításba kell venni azt a körülményt is, hogy a magyar barnaszén-bányákban a munka távolról sem oly veszedelmes, mint a külföldi kőszénbányáknál. De tovább megyünk: vajjon humanisztikus szempontból nem-e szinte páratlanok és tökéletes berendezésük a bányászlakások? Vajjon nem-e a legmodernebb építészeti tervvel és rendszerrel épültek-e ezen barátságos házikók? Vagy nem állanak-e a legmagasabb fokon a bányászpar által létesített kórházak? Nem részesülnek-e itt a leggondosabb ápolásban a beteg bányászok a legmodernebb tudásu orvosok által? A bányák által létesített és fentartott iskolákban ingyenes tanításban van részük a bányászok gyermekeinek. Az élelmezés kérdése jól szervezve részint fogyasztó szövetkezetek, részint vásárcsarnokok által. És mindezek mellett a bányászok részére kényelmes szórakozást nyújtó munkáskaszinók, felszerelve értékes könyvtárakkal.

Valóban érthetetlen, hogy ily körülmények között, miért lenne szükség a bányamunkások gazdasági szervezésére és miért veszi ezt kézbe a szociáldemokrata párt? Még a hangzatos politikai jogok tekintetében sem szorulnak a bányamunkások a párt szervezésére. Ha erre szükség mutatkoznék, elég intelligenciával bírnak a bányászok arra nézve, hogy saját dolgaikat maguk intézzék el.

A vizen való szénszállítás.

A közelmúlt tarifaemelés szinte önmagától egy eddig igen elhanyagolt kérdésre hívja fel figyelmünket. Jelesen annak lehetőségére, hogyan lehetne az eddig még teljesen szörványos és jelentéktelen szénszállítást víziuton állandósítani, rendszeressé tenni. E kérdés fontosságát emeli az a körülmény, hogy a szén specifikus nagy gazdasági és ipari szükséglet, az ipar alapföltétele lévén, annak szállítási díja kell, hogy mindig a lehető legolcsóbb legyen; azt pedig legalkalmasabban a víziuton való szállítás által érhetjük el.

Tudvalevő, hogy bár a vasuti szénszállítás díja nem igen sokkal áll az önköltség fölött, még mindig drága. A hajózás azonban, melynek önköltsége a vasutéhoz szemben csaknem egyharmaddal kevesebb, természetesen jóval olcsóbbá teszi a szállítást. Ez a körülmény azután igen kedvezően befolyásolja a szénárakat is, miáltal a mindinkább sürübben felhangzó széndrágasági panaszokon is segítve lesz.

A szénnek hajón való szállításával sem a kormány, sem az érdekkörök nem foglalkoznak eléggé hetykesen. Pedig itt az ideje, hogy hazánkban is érdemlegesen foglalkozzanak e kérdéssel. Tudvalevő, hogy Németországban a szénnek ilyen módon való szállítása igen honos. Nálunk is előfordul, de az itt honos szokások igen kezdetlegesek. Víziuton látjuk el pl. szénrel a délvidéki téglagyárakat. De mostani formájában ez nem tarthatja magát hosszú ideig. Mindhangosabbá válnak az eképpen kiszolgált fogyasztók panaszai. Az ő érdekük, de eminens érdeke szénszállításunk jövőjének is, hogy ez a kérdés végleges rendezést nyerjen. Szénbányáink ugyan a tatai, esztergomi és baranyai medencék kivételével igen távol esnek hajózható folyóinktól, de megfelelő berendezkedés által könnyen segíthetünk e bajon, ha másképp nem, hát a kettős szállítás által. Mert hiszen a kettős rakodás által súlyosított és az ezt követő hajón való szállítás végeredményeképp még mindig olcsóbb, mint a pusztán vasuton való szállítás. Természetesen, erre megfelelő berendezkedés kell. Az előbb említett szénmedencéken kívül a nagy gazdagságu nógrádi szénmedencének Budapesten való átrakása által könnyen elképzelhető a nógrádi szén vizen való szállításának kérdése is. Sokkal komplikáltabb azonban a zsilvölgyi szénnek vizen való szállítási lehetősége. Mert a Lugoson át Orsováig való vasuti szállítás felette hosszadalmas és nagy. Ismételjük azonban, e bajok is eliminálhatók tökéletes felszerelések által.

E felszerelések és berendezkedések kérdése először is nagy tonnatartalmu kocsik használatbavételével kezdődik és pedig úgy, hogy e kocsik nagy nyílásu ajtókkal legyenek ellátva. Az ily ko-

csik alkalmazásával aztán együttjár az átrakódó áltamások tökéletes, modern felszerelése. Meglehetősen magas rakodóvágányok a folyópartján, honnan a csuszató segélyével a nagy nyílásu waggonokból aránylag rövid idő alatt az erre a célra berendezett mély típusu uszályhajókba ömlik a szén. Attól nem kell tartani, hogy a szén így talán tulságosan porlik, mert hiszen a hosszú vasuti szállítás tartama alatt rázott waggonokban a szén jobban porlódik, mint az eképpen restringált uszályszállításnál. Nagyobb nehézséggel jár azonban a kirakodás. Ez már gépelevátort kíván. A gépelevátor által hajtott nagy kosár rövid idő alatt kikotorja a szenet és az alája állított szállító eszközökbe viszi, honnan azután a fogyasztási helyre kerül. Látjuk tehát, hogy aránylag nem költséges beruházások által a szénnek vizen való szállítása előnyösen megoldható.

Ez pedig szénszállítási politikánknak sarkalatos és előbb-utóbb megoldandó kérdése!

Törvényelőkészítés.

Az ipari törvény módosítása. Vélemények az ipar gyakorlásáról, valamint az ipari és kereskedelmi alkalmazottak védelméről szóló törvényjavaslat előadói tervezetere.

V.

III. Fejezet. Engedélyhez kötött iparok.

A. törvényjavaslat. 59. §-a: „Azok az iparok, amelyeknek megkezdéséhez és folytatásához iparhatósági engedély szükséges, a következők: 1. árvérezési vállalatok; 2. a bányaarany (szabad, mosott és zuzdai arany, aranytartalmu érc, zuzdai termék) beváltása vagy a beváltás közvetítése; 21. részletfizetési üzletek és pedig az értékpapiroknak részletfizetésre való eladásával foglalkozó üzletek csak akkor, ha az áruk részletfizetésre a tulajdonjog fentartása vagy oly kikötés mellett adatnak el, hogy bizonyos feltétel bekövetkezte esetében az egész hátralevő vételár egyszerre esedékes, vagy az eladó a szerződéstől elállhat; stb.“

Vélemények. A 2-ik pont s ezzel kapcsolatban a 64., 157., 158., 159., 160. szakaszok, melyek a bányaarany beváltását, mint külön ipart tárgyalják, teljesen förlendők. E pont a bányaaranylopások megakadályozása céljából hozatott, erre azonban teljesen alkalmazatlan. A bányaarany éppen olyan bányatermék, mint más fém ércei, azzal a különbséggel, hogy a bányaaranytermeléssel, illetve aranymosással bárki foglalkozhat, ki a csekély aranymosó-illetéket lefizeti és ezzel megszerzi magának a jogot arra, hogy bányaaranyat be is válthasson. A mostani beváltó rendszer mellett az aranyathozó kötelezve van magát igazolni, hogy az aranyat honnan vette, s ennek dacára ismeretes, hogy az aranybányavidékeken a bányában termelt szabadaranynak jórésze tolvajok kezére kerül. A szigorú beváltási eljárás tehát az aranylopást nem képes korlátozni. — Mondható azonban az, hogy a beváltás szigorúsága azonkívül, hogy éppen az ellenkező eredményt éri el, hogy t. i. a lopást elősegíti, ezenkívül még más, igen káros következménnyel jár. A lopást azáltal segíti elő, hogy a mostani eljárás mellett a tolvaj bányamunkás nem maga megy beváltani az aranyát, de olyanhoz viszi, aki a beváltásra jogosult és ilyen az aranyvidéken minden bányarészvénytulajdonos is, de minden bányatiszt és altiszt is. A lopott porfékán a tolvaj minden

áron tul kíván adni, így ezeket, ha szabad e szóval a jelen esetben élni, kizsákmányolják az orgazdák. Az aranyvidéken nyilvánosan beszélnek nem egy közti szteletben álló egyénről, hogy arany-orgazda. Ez a foglalkozás igen kényelmes és e mellett igen jövedelmező, mert a beváltás közvetítésével körülbelül az arany feleértékét tartja meg magának a guzlár. Az pedig már az emberi természetben rejlik, hogy jövedelmével a legkevesebb ember van megalégedve, így az arany-orgazda is csak buzdítja a tolvajt a további lopásra. Miatán pedig az ilyen orgazdák, mikor az aranyat a kincslári fémbeváltóba beviszik, kell, hogy urát adják a terméknek, saját bányájukat jelölik meg, minek alapján a beváltó hivatalos bizonyítványt állít ki, hogy X. Y. ebből vagy abból s bányából ennyi vagy annyi aranyat váltott be. Így bizonyítják hivatalos aktával bányabirtokosok oly bányáik jövedelmezőségét, melyekben csak a látszat kedvéért dolgoztatnak és csapják be vele a viszonyokat nem ismerő vevőket. A szigorú beváltási eljárás tehát amellett, hogy a lopást magát elősegíti, még aranybányáink teljes diszkreditálását is eredményezte. Ha a beváltást teljesen szabaddá tesszük s mint nem kérdezi a pénztáros, hogy honnan vette valaki az aranyra felváltani kívánt bankjegyet, úgy nem fogja kérdeni a bányaaranybeváltótól sem a szerzési módot, melynek a valóságuk megfelelőségét úgy sem tudja ma sem konstatálni: úgy az orgazdákra mérünk nagy csapást, ezzel megszüntetjük a tolvajságra való felbujtást és egyúttal elejét vesszük annak, hogy nagy aranytermelést hivatalos bizonyítvánnyal mutathasson ki olyan bánya, melyben talán arany egyáltalán nincs is. A lopás megakadályozására egészen más intézkedések szükségesek, ezeknek tárgyalása azonban már nem ide, de a bányatörvényhez tartozik. *(Orsz. magyar bánya és kohászati egyesület; magyar mérnök és építészegylet.)*

Határozottan megállapítandó, vajjon a 21. pont csak oly üzletekre vonatkozik-e, amelyeknek egész üzletükre áruknak ily módon való eladásából áll, vagy pedig az engedélyhez kötött ipar alá tartozik-e az oly vállalat is, amely árukat készpénz mellett is, hitelbe is és részletekre is, utóbbit a tulajdonjog fenntartása mellett ad el. Ha ily vállalatok is ide tartoznak, akkor az iparüzemelési gépjárműveink, valamint általában a munkásokkal érintkezésben levő gyáraink az engedélyhez kötött iparok alá soroztatnának. *(Magyar vasművek és gépjárművek országos egyesülete.)*

Az engedélyhez kötött iparok sorába felveendőek még az erős áramu elektromos berendező-ipar, valamint a gáz- és vízvezetékek berendezése és a központi fűtőberendezések ipara is. *(Magyar mérnök és építészegylet.)*

A törvénytervezet 60. §-a: „Engedélyhez kötött ipar gyakorlására engedélyt csak az kaphat, aki az iparüzemelés egyéb feltételein kívül az ipar gyakorlására megbízhatóságát igazolja. Engedélyhez kötött ipar gyakorlására nem kaphat engedélyt az, aki nem teljes koru, aki gondnokság vagy csőd alatt, vagy aki nyereségtárgyból elkövetett büntett vagy vétség miatt büntető eljárás alatt áll, vagy ilyen büntett vagy vétség miatt jogerős bírói ítélettel elmarasztaltatott, a jogerős bírói ítéletben megszabott büntetés kiállításának tartama alatt. Az engedély elnyerésére nézve megszabott törvényes kellékek hiányát megfelelő üzletvezető alkalmazása után csak abban az esetben lehet pótolni, ha az engedélyhez kötött ipar reáljogon gyakorolhatik.”

Vélemények. A szakasz első pontjában „az illető ipar gyakorlására megbízhatóságát” szavak helyett „egyéni megbízhatóságát” szavakat kell írni. *(Magyar mérnök- és építészegylet.)*

Megállapítandó lenne a tervezetben az engedély megvonasának módja is, amely az iparhatóság jogkörébe volna utalandó azért, hogy az engedély megbízhatatlan egyénektől gyorsan legyen megvonható és kizá-

rassék annak lehetősége, hogy az ily megbízhatatlanná vált személyek tovább is folytassák káros működésüket. *(Magyar vasművek és gépjárművek országos egyesülete.)*

A törvénytervezet 64. §-a: „A bányaaranyat beváltó vagy a beváltást közvetítő üzemekre bányahatósági kerületenként kiadható engedélyek számát a kereskedelmi miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértőleg rendeleti uton állapítja meg. Az iparengedélyt ez üzemekre a kereskedelemügyi miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértőleg adja. Az engedélyt kérő az engedély elnyerése előtt esetről-esetre meghatározandó biztosítékot tartozik letenni, melynek összege ezer koronánál kevesebb nem lehet. Oly egyének, akik az arany feldolgozásával iparszerűleg foglalkoznak, bányaaranyat beváltó vagy a beváltást közvetítő üzemre iparengedélyt nem nyerhetnek. Az iparengedély megszerzésének kötelezettsége az állami fémbeváltó hivatalokra nem terjed ki. Az iparengedély megszerzésének kötelezettsége azokra is kiterjed, akik e törvény életbeléptekor a bányaarany beváltást iparral iparigazolvány mellett foglalkoznak. Ezekről az iparengedélyt, amennyiben annak kiadását e törvény életbeléptetésétől számított hat hónapnál belül kérik és az iparüzemelési törvényes feltételeit igazolják, ez üzemek számbeli korlátozása alapján megtagadni nem lehet.”

Vélemények. Az iparrendészettel ez intézkedések nem függenek össze, miért is kihagyandók, mert az államnak módjában áll e kérdésekben más uton is intézkedni, míg itt a törvény terjedelmét feleslegesen fokozza. *(Szegedi kereskedelmi iparkamara.)*

Az 59. §. jegyzetében kifejtetteknel fogva e szakasz törlendő. *(Országos magyar bánya- és kohászati egyesület; magyar mérnök- és építészegylet.)*

IV. Fejezet. Telepengedélyhez kötött iparok. Vélemény.

Megváltoztatandó a cím, mert telepengedélyhez kötött iparok nincsenek. Csak ipartelepek vannak, melyek telepengedélyhez kötendők. *(Magyar mérnök- és építészegylet.)*

A törvénytervezet 75. §-a: „Mindazok az ipartelepek, a melyek: a.) öt lóerőnél nagyobb munkaképességű motorral működnek vagy a melyek gőzkazánt használnak; b.) tűzveszélyesek, nagyobb zajjal vagy bűzzel járnak, a talajt, vizet vagy levegőt megfertőztethetik vagy a közönségnek, illetve a szomszédságnak más módon kárt, veszélyt vagy nagyobb alkalmatlanságot okozhatnak, csak előzetes iparhatósági telepengedély alapján állíthatók, fel, illetve létesíthetők. Ez ipartelepeket a telepengedély elnyerése előtt sem felállítani, illetve üzembe helyezni, sem a létesítendő telepeken a telep céljaira szolgáló építkezéseket vagy berendezéseket fogantatni nem szabad.”

Vélemények: Csupán a tíz lóerőnél nagyobb munkaképességű motorral működő ipartelepek felállítása kötendő iparhatósági telepengedélyhez. Az a) pont túlságosan kiterjeszti a telepengedély alá eső üzemek körét. Ma már a kisiparos is mindinkább motorikus erőre rendezkedik be. A tervezet visszaesés a mai állapothoz képest, a mikor bizonyos rendszerű motorokat még 12 lóerő mellett is telepengedély nélkül lehet felállítani. Igaz ugyan, hogy a kereskedelemügyi miniszter a 77. §. alapján kijelölheti azokat a motorokat és kazánrendszereket, melyeknek felállításához nem kell telepengedély, de ez tisztán a miniszter tetszésétől függ. Miatán ma az 5—10 lóerős motorok sem nagy zajt nem okoznak, sem robbanás veszélyével nem járnak, sőt mondhatni csak a kisipar körében nyernek alkalmazást, az ily motorokat a törvénynek magának kell a költséges és idővesztéséget okozó telepengedélyezési eljárás alól mentesíteni.

A technika fejlődésével s a kisipari érdekeltiségnek a fejlődés arányaihoz mindinkább való hozzásimulásával nem lehet messze az az idő, a mikor minden

módosabb kisiparos munkagépeit tiszta, zajtalan és veszélytelen villamos motorokkal fogja hajtani. Az iparfejlesztési politika sikere függ attól, hogy a kisüzemek ilyen pépüzemmé való átfejlődése mennél inkább megkönnyíthető. Ha zajos, ha tüzzel jár, levegőt fertőz, vagy egyébként alkalmatlanságot okozott, a 75. §. b.) pontja alapján ugyanis telepengedélyezés alá fog esni a telep, bár munkaképessége mely 5 lóerőnél is kisebb. *(Magyar gyáriparosok orsz. szövetsége; magyar vasművek és gépgyárak országos egyesülete; horvát-szlavonországi gyáriparosok országos szövetsége.)*

A 74. §. a.) pontja helyébe a következő szöveg veendő fel: „husz lóerőnél nagyobb munkaképességű motorral vagy motorokkal működnek, vagy a melyek oly gőzkazánat használnak, melynek fűtő felülete 10m²-nél, vagy engedélyezett gőzfeszültség 5 légnyomásnál nagyobb.“ Az eredeti fogalmazás szerint a törvénytervezet békóba venné még a kisipart is. Ilyen intézkedésekkel nemcsak ipart nem lehet fejleszteni, de tönkre lehet tenni virágzó iparokat is. *(Magyar mérnök- és építész egyesület.)*

A törvénytervezet 76. §-a: „A 75. §. b.) pontja alapján telepengedélyhez kötött iparok a következők: . . . érc- és ásványpörkölő kemencék, . . . hámorok és kohók, . . . kokszyárak, kőbányák és kőfejtő telepek, . . . stb.“

Vélemények: Az érc- és ásványpörkölő-kemencék kiveendők a telepengedélyhez kötött iparok sorából. *(Orsz. magy. bány. és koh. egyesület.)*

A 2. §. 2.) pontja szerint a bányatermelés és kohóüzemek nem tartoznak az ipartörvény alá, itt mégis mint telepengedély alá esők vannak felsorolva a hámorok és kohók. *(Miskolci kereskedelmi és iparkamara.)*

A hámorok és kohók törleendő a telepengedélyhez kötött iparok sorából. *(Orsz. magy. bány. és koh. egyesület.)*

A kokszyárak törleendő a telepengedélyhez kötött iparok sorából, mert ezek a bányatörvény alá helyezendők. *(Orsz. magy. bány. és koh. egyesület.)*

A kőbányák és kőfejtőtelepek kiveendők a telepengedélyhez kötött iparok sorából, mert ezek a bányatörvény alá helyezendők. *(Orsz. magy. bány. és koh. egyesület.)*

A szakasz törleendő, mert a tervezetben felsorolt ipartelepek nem merülnek ki a 75. §. b.) pontja alá eső ipartelepeket. Kimaradtak pl. a baromfivágók, kékfestő-műhelyek, sertéshizlalók stb. Egyébként az ipar fejlődésével ezen iparok száma is növekedik, miért is a felsorolás a végrehajtott rendeletbe vesse. *(Magyar mérnök- és építész egyesület.)*

Halálozások.

† Dr. Schwartz Ottó.
1847—1910.

Mély gyász érte a selmecbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskolát, s vele együtt a hazai bányászatot és erdészetet. Dr. Schwartz Ottó m. kir. miniszteri tanácsos, nyug. főiskolai rendes tanár, III. osztályú vaskorona-rend lovagja megszűnt élni.

Vele a pontosságnak, lelkiismeretességnek és igazi jellemnek mintaképe költözött el az élők sorából, akit tanártársai és tanítványai őszinte tisztelettel és szeretettel vettek körül, s akinek mély

tudása és bölcsessége oly áldásos kihatással volt szakoktatásunkra, hogy neve a hazai szaktudomány történetének lapjain örök időkre marad feljegyezve.

Életrajzából a következő adatokat emeljük ki. Született 1847 szeptember 28-án, a bácsbodrogvármegyei Bezdánban, hol atyja, mint mérnök, a Ferenc-csatorna zsilipépítését vezette. Középiskolai tanulmányait Temesvárott és Budán végezte, 1865-ben külföldre ment, hogy tanári pályájára készüljön, mely feladatának megfelelően, 1869-ben tanári vizsgát tett. Erre a selmecbányai m. kir. bányászati és erdészeti akadémia vegytani és természettani tanszékéhez tanársegédnek neveztetett ki, s egyuttal a természettan önálló előadásával bízott meg. 1872-ben a bécsi cs. kir. tudományegyetemen tudori oklevelet nyert, s ugyanabban az évben rendkívüli tanár, 1878-ban II. osztályú rendes tanár, 1889-ben I. osztályú rendes tanár és bányatanácsos, 1894-ben pedig főbányatanácsos lett. A főiskola tanári karának bizalmából többször volt a főiskola igazgatója és aligazgatója, de ezt a tisztséget az évről-évre súlyosabban fellépő fülbetegsége miatt később már nem vállalhatta el.

Tanári minőségében szerzett érdemeinek elismerésül 1900-ban a harmadosztályú vaskorona-rendet kapta, nyugalomba vonulása alkalmából pedig a király 1909. évi november hó 7-én kelt elhatározásával a bányászati és erdészeti szakoktatás, valamint a közügyek terén szerzett érdemei elismerésül a miniszteri tanácsosi címmel is kitüntette.

Mint a selmecbányai természettudományi és gyógyászati társulatnak rendes választmányi tagja és einöke, szintén kiváló tudományos működést fejtett ki. 1869 óta vezette a meteorológiai észleléseket és ezeknek adatait az 1852—1878-ig terjedő régi adatokkal összeállítva, „Selmecbánya klimatológiája“ című kiadványában közölte. Az angol kir. tudóstársaság felhívására a selmecbányai bányák hőmérsékleti viszonyait tanulmányozta, s végzett méréseinek adatai angol nyelven is közöltettek. A m. kir. természettudományi társulat felszólítására az országos csillaghullás megfigyelésénél is tevékeny részt vett, s ebbeli adatai a magyar tudományos akadémia kiadványaiban jelentek meg. Ezenkívül angoltól, franciától és németől magyarra fordított számos közleménye látott napvilágot, éveken át irt különböző szaklapokba s kiváltképen a „Bányászati és Kohászati Lapok“-ba. Tudományos és tanári elfoglaltsága dacára Selmecbánya város minden társadalmi és főképpen kulturális mozgalmában is állandóan közreműködött, s mint a város törvényhatósági bizottságának tagja, mindenkor teljes készséggel szolgálta a közérdeket. Valódi jellem volt egész életében, ritka kedvességével, igazságosságával és tapintatos modorával tanítványainak őszinte szeretetét, feltétlen ragaszkodását és nagybecsülését bírta, s volt tanítványai minden bizonynyal egytől-egyig kegyeltes szívökbe zárják igazságos, puritán jellemű, tudós jó tanáruk áldott emlékét. Áldás és béke poraira!

A főiskola tanári kara a következő gyászjelelmentést adta ki:

„A m. kir. bányászati és erdészeti főiskola tanári kara mély fájdalommal tudatja, hogy sze-

retett kartársra dr. Schwartz Ottó, m. kir. miniszteri tanácsos, nyug. főiskolai rendes tanár, a III. osztályú vaskoronarend lovagja stb. folyó évi március hó 15-én elhunyt. Hült tetemeit e hó 18-án, délutáni 3^{1/2} órakor kísérik a gyászházból a zalatnai kapun tuli róm. kath. sirkertbe. Emléke élni fog közöttünk, mert áldásos tevékenységű és tiszta jellemű tanítója volt a mai magyar bányá- és erdőmérnöki karnak.

Lovag Oelberg Gusztáv halála.

A bányahatósági tisztviselői kar egyik tipikus, a régi jó táblabírákra emlékeztető tagját veszítettük el Oelberg Gusztáv zalatnai bányakapitány halálával. A békének, a fölmerült vitás kérdések békés megoldásának volt a hive teljes lélekkel. Az erre való törekvés irányította hivatalos működésében hosszú, 43 évi bányahatósági szolgálatán keresztül állandóan. Ezen törekvésének meg is volt a kellő eredménye, mert a keze alól kikerült vitás ügyek az ő bizalomkeltő, önzellen közbelépésére s a józan ész logikájára alapított gondolkozása, illetőleg tanácsadása következtében a bányatörvény s a különféle helyi statutumok bonyolult intézkedései mellett is egészen a legujabb időig csaknem kivétel nélkül egységgel, vagy az első foku határozatban való megnyugvással végződtek. Nem volt huza-vona, nem volt felebezés s hosszadalmas és költséges bírói eljárás.

Mondanunk sem kell, hogy Oelberg Gusztáv e békészerető, nemes munkáját áldás követte, mert a fölmerült jogi kérdéseknek hosszadalmas és költséges megválasztása nem késleltette, illetőleg akadályozta a bányászat rendezés menetét s így különösen az erdélyi kisbányászati társaságos atyja lett, akihez bizalommal és szeretettel fordult Erdélynek minden bányásza.

Gondolkodását a megrögzött konzervativizmus jellemezte. Nem volt barátja az újításoknak semmi téren, az új törvényektől s rendeletektől meg valósággal félt. Féltette az anyagi igazságot, mert azt tartotta, hogy a sok törvény és rendelet csak akadály a igazságszolgáltatásnak, amelynek helyes gyakorlásához nem tételes jogszabály, hanem józan ész és szeretet kell.

E konzervatív gondolkodásának volt természetes következménye, hogy az újabb, villamos korszak gyorsodik fejlődésével nem tudott lépést tartani s az ő békészerető lelkével nem tudta megérteni az újabb nemzedék türelmetlen, minden áron érvényesülni akaró emberait, aminek következtében az utóbbi időben sok csalódás is érte.

Amint már a fentebbiekből is látszik, Oelbergnek Erdély volt a hazája. Itt született Zalatnán az 1843. év július hó 23-án, itt élt s itt halt meg ugyancsak Zalatnán életének 66-ik évében 1910. évi március hó 17-én.

A gimnáziumi érettségi vizsgát 1861. évi június hónapban letévén, a jogi pályára lépett, majd a jogi absztoriummal kezében az 1863. évben a selmechányai bányászati akadémiára iratkozott be. Ezt az 1867. évben elvégezve, 315 frt. fizetéssel fogalmazó gyakornoknak neveztetett ki a zalatnai bányakapitánysághoz. Ez időtől kezdve az 1870. évig, amidőn mint bányabiztos az abrudbányai bányabiztoság vezetésével lett megbízva, őt

izben lett áthelyezve a zalatnai bányakapitányságtól az abrudbányai bányabiztosághoz és viszont. Közben az 1869. éven az abrudbányai kir. törvényszéknél mint bányügyi szakelőadó is működött. Az 1868. évben lett bányaeszküdt, 1870-ben bányabiztos, 1882-ben főbányabiztos. Az 1884. évben áthelyeztetett Zalatnára, ahol 1889-ben bányabiztosá neveztetvén ki, megbízott az ottani bányakapitányság vezetésével. A 43 évi szolgálatának tehát csaknem a felét, 21 évet, mint a zalatnai bányakapitányság vezetője töltötte el.

A zalatnai bányakapitányság s az abrudbányai bányabiztoság tisztviselői kara nemesen gondolkozó s érző és mindenek felett igazságos főnökét veszlette el vele.

Temetése Zalatnán, március hó 19-én bányász szokás szerint este 6 órakor nagy részvét mellett folyt le.

Haláláról a következő gyászjelentéseket adták ki:

A család:

Alóliroáltak a maguk és a rokonaik nevében a legmélyebb fájdalommal tudatják, hogy *lovag Oelberg Gusztáv*, m. kir. bányakapitány, róm. kath. státusi képviselő, Alsófehérvármegye törvényhatóságának tagja, a zalatnai állami polgári és elemi iskolák gondnokságának elnöke stb. példás keresztényi türelemmel viselt hosszas betegség után, életének 66. évében f. évi március hó 17-én, délután 2 órakor szívszélhűdésben váratlanul elhunyt. Kedves halottunk hült tetemét f. hó 19-én, délután 6 órakor adjuk át a róm. kath. egyház szertartásai szerint az anyaföldnek, halhatatlan lelkéért pedig az engesztelő szent mise áldozatot f. hó 21-én, délelőtt 10 órakor fogjuk a zalatnai róm. kath. templomban az Egek Urának bemutatni. Nyugodjék békességben! Zalatna, 1910. március 17-én. L. Oelberg Ottó, özv. Szabó Jenőné, szül. Oelberg Adél, Oblater Béláné szül. Oelberg Klauudia, özv. Pösch Albertné szül. L. Oelberg Lujza, mint testvérei; L. Oelberg Frigyes, unokabátyja; L. Oelberg Oltóné szül. Lészay Lenke, Oblatek Béla, özv. L. Oelberg Oszkárné szül. Zseránszky Jolán, mint sógor, illetve sógoronői; Jolán, Etel, Sárika, Juliska, Ernő és Margit, mint unokaöcs és hugai.

A kartársak:

A zalatnai m. kir. bányakapitányság és az abrudbányai m. kir. bányabiztoság tisztviselői kara mély fájdalommal tudatja, hogy szeretett főnöke, *lovag Oelberg Gusztáv* m. kir. bányakapitány, a zalatnai Kaszinó-Kör diszelnöke, az országos bányászati és kohászati egyesület zalatnai osztályának elnöke, az erdélyi róm. kath. státus választmányi tagja stb. stb., hosszas szenvedés után f. évi március hó 17-én, délután 2 órakor, életének 66-ik, érdemduis állami szolgálatának 43-ik évében jobblétre szenderült. A drága halott földi maradványai 1910. évi március hó 19-én este 6 órakor fognak a róm. kath. vallás szertartásai szerint Zalatnán a családi sírboltba örök nyugalomra helyeztetni. Nemesen érző és emberségesen gondolkozó hivatalfőnökünket siratjuk az elhunytban. Emlékéi hálás kegyeletünk őrzi! Zalatnán, 1910. március 17. A zalatnai m. kir. bányakapitányság és az abrudbányai m. kir. bányabiztoság tisztviselői kara.

✂ HAZAI HIREK ✂

A kincstári szénbányák termelése kedvezően kezd kialakulni, mint erről megbízható forrásból értesülünk. Petrozsényban már annyira előhaladtak a berendezési munkálatok, hogy az évi termelés semmiesetre sem marad a 3 millió tonna évi termelésen alul. Halad a munka a többi állami szénbányában is, bár az előmunkálatok kötik le az erőket. Petrozsényben aknákat fognak megkezdeni, Komlón szintén készül a közel jövőben egy 3—400 m-es akna, az ordinki mély akna is munkában van. Petrozsényban, Ordinken villamos központ épül, Komlón egy szénzaporáció, a melynek építési munkálatai közben még zavaró körülmény is merült fel az alapozásnál.

A Bánya halottai. A múlt hó 25-én a sajozsentspéterei kőszénbányában nagy kő szakadt le és az ott dolgozó *Lang Jánost* teljesen szétlapította, úgy hogy a szerencsétlen fiatal ember szörnyet halt. Az áldozat még csak 16 éves volt. Langnak bátyja is ezelőtt 11 évvel a bányában lelte tragikus halálát. *Negro Alfréd* 31 éves vulkáni bányaaknász folyó hó 12-én délután 2 óraker munka ellenőrzés végett lement a mély aknába körülbelül 1 m³ nagyságu kőszén ráesett. Negro 5 pernyi kintlódás után meghalt.

Elvont bányajogositvány. A gölnicbányai Zschen Josef Thurzó nevű bányatársulat tulajdonát képező Josef Thurzó védnevű bányaművet üzemben nem tartják. A társulat a gölnicbányai m. kir. bányabiztosság felhívásának, hogy t. i. az elhalt Valko Viktor bányatársulati igazgató helyébe új meghatalmazottat jelentsenek be, hogy a bányát vegyék művelésbe és az üzem eddigi elhanyagolását igazolják, eleget nem tettek, ennél fogva az igitói bányakapitányság tőlük a bányajogositványt elvonta.

Újabb szénlelet Pujvidéken. Jelentettük már, hogy „Bercsényi Sándor és társai” puji lakások a környéken már hosszabb ideje szénre kutattak, részint furással, részint tárószertűt. Mint lapunknak onnan ismétellen jelentik, újabban ezen kutatási munkálatok igen szép eredményre vezettek, amennyiben két szénmedence constatáltatott. A szén geológiai viszonya, minősége azonos a petrozsényi szénnel, dőlése meredek, csapása K-Ny. s mint kibuvás is több helyen ismeretes. A Máv. Piskipetrozsényi vonalától alig 4—5 km.-re fekszik s a társaság mintegy 15.000—20.000 kat. holdnyi bányabjectumát egy 22 Km. hosszú iparvasut szeli át. A terület iránt a szakkörökben is kezdenek érdeklődni.

A vastarifák. Amidőn *Havas Ernő*, a Hazai Szállítmányozási Részvénytársaság igazgatója a vasárúkra vonatkozó új köteléki díjtételek olykénti csoportosítása által, hogy azok egy a vastermelőkre, mint a vasáru kereskedőkre könnyen áttekinthető tarifát szolgáltatnak, egy hézagpótló munkát teremtett a vaskereskedelemnek. Az 1910. évi január 1-én életbelépett új vasuti díjzabások tudvalevőleg oly változásokat tartalmaznak, melyek lényegesen érintik a vaskereskedelmet, és a melyek tarifáink általános komplikált voltánál fogva csak lassan és fokozatosan mennek át a köztudatba. Havas Ernő két csoportra osztotta a díjlételeit. Olyanokra, melyek azon relatiókra terjeszkednek ki, a hon-

nan a nyersvasanyag szükséglete fedeztetik és olyanokra, a hova a vasárúknak rendes exportja van. Külön nyújtja a díjtételeket a vasárúkra és külön a gépiparra, amint azok darabonként, továbbá fél- és egész kocsirakományokban kerülnek feladásra. Ezen összeállítás legközelebb önálló munka formájában fog mejelelni és így módjában áll majd az érdekelteknek azt megszerezni.

✂ KÜLFÖLDI HIREK ✂

Sztrájkmozgalmak Ausztriában az 1908. évben.

Az osztrák kereskedelmi miniszterium cs. kir. munkastatisztikai hivatalának a munkabeszüntetésekre és munkakizárásokra vonatkozó 1908. évi statisztikája (5. évfolyam), mely ismertetésből a következő adatokat emeljük ki.

Az osztrák sztrájkmozgalmak száma és terjedelme az 1908. év folyamán az előző évhez képest erősen visszament, ami első sorban mindenesetre annak tulajdonítható, hogy az ipari termelés konjunkturái szerfelett kedvezőtlenül alakultak. Ugyanis 1908. évben Ausztriában csak 721 munkabeszüntetés fordult elő, holott az előző évben 1085, tehát 365-el több. Még erősebben csökkent azoknak az ipari üzemeknek, illetve vállalatoknak száma 1908-ban, amelyeket a sztrájk sújtott. 1907-ben ezeknek összes száma 6130-ra rugott, míg a következő évben csak 2702-re, a csökkenés tehát jóval több, mint 50%. A sztrájk által érintett üzemekben 1907-ben 287.662, 1908-ban pedig 135.871 volt a munkát beszüntető-munkások száma, akik közül az előbbi évben 78.562, az utóbbi évben 176.789 munkás sztrájkolt, vagyis 58,5, illetőleg 61,5%. A sztrájk által érintett nagyüzemek száma is lényegesen csökkent 1908-ban 793-ra, vagyis a csökkenés körülbelül 66%. A legtöbb sztrájk volt Csehországban, vagyis az összes sztrájkok 45,3%-ka (1907-ben: 45,7%), ezután Alsóausztria következik 22,9%-kal (1907-ben: 22,6%), Morvaországban a munkabeszüntetések százalékaránya 8,7% (1907-ben 8,1%), Stájerországban 5,4% (1907-ben: 4%), Galiciában 4,4% (1907-ben 6,1%), Sziléziában 3,6% (1907-ben 5,1%), Tirol és Vorarlbergben 3,5% (1907-ben 3%), az osztrák tengerparton 1,8% (1907-ben 1,3%), Felsőausztriában 1,3% (1907-ben 0,9%), Karintiában 1,1% (1907-ben 0,7%), Krajnában 0,8% (1907-ben ugyanannyi), Dalmáciában 0,7% (1907-ben 0,5%), Salzburgban 0,4% (1907-ben 0,6%) s végül Bukovinában 0,1% (1907-ben 0,6%).

A legtöbb sztrájk eset 1908-ban az építkezési ipar terén fordult elő és pedig 145, míg az előző évben 198, a csökkenés tehát 53. Az esetek abszolút számának csökkenése dacára azonban a viszonylagos arányszám 1908-ban az előző évhez képest emelkedett és pedig 18,2%-ról 20,1%-ra.

A bányászati ipar terén 1908-ban 81 sztrájk fordult elő Ausztriában, míg 1907-ben 144; a százalékarány szám tehát 13,2-ről 11,2-re csökkent.

A bányászati iparban 1908-ban 26.803 munkás szüntette be a munkát (39,1%), míg 1907-ben még 44.501 munkás (25,2%).

Az építési iparban 1908-ban 12.664 munkás sztrájkolt, míg 1907-ben 16.638. Az abszolút számok csökkenésének dacára azonban a relatív viszony szám az előző évhez képest 1908-ban erősen emelkedett, amennyiben az 1907. évi 9,4%-ról 16,1%-ra szökött fel.

A sztrájkok okait vizsgálva kitűnik, hogy ezeknek túlnyomó része a bérkérdés körül forgott; a munkaidő megrövidítését a sztrájkolóknak már csak körülbelül 1% része tűzte ki célul. Ennél valamivel nagyobb volt a száma azoknak a sztrájkoknak, a melyet egyes fontosabb szervezeti körülmények megvalósításán törekedtek

...szerben. Végül a különféle egyéb követelmények megvalósítása csak átlag minden negyedik sztrájkknak volt az is indító oka.

A sztrájkoló munkások közül csak 10.162=12.9% az elzáró sikert (az előző évben 18.155=10.3%). — 1908-ban 39.6 munkás a sztrájkjal tökéletes kudarcot vallott (az előző évben 36.681=20.7%), végül 37.336=47.5% munkás csak részleges sikert ért el (az előző évben 33.653=69.0%).

Ami végül a sztrájkok ellentétét, a vállalkozók gyakorolt munkakizárásokat illeti, megemlítendő, hogy a munkaadók munkásaikkal szemben 35 esetben, 1907-ben 26 esetben nyultak a kizárás fegyveréhez, ebből 15 kizárás a munkaadók számitásait halomra döntve, végre is csak a kizárt munkásoknak volt előnyére, 12 kizárás pedig alkudozásokra és kollektív szerződések megkötésére vezetett.

Németországi bányamunkások a kalapácsfurók alkalmazása ellen. A német bányamunkás-szövetség elnöksége körözvényt bocsátott ki, amelyben a többi között arra is felszólítja a munkásokat, nyilatkozzanak a porblyfurók vagy ugynevezett revolver-furógépeknek alkalmazásáról és a munkásokra való hatásáról. A berlini „Vorwärts” számos ily nyilatkozatot közöl a dortmudi, gelsenkircheni, hammi és ruhri kerületből, s megadta a kalapácsfuró eilen foglalt állást. A gép egyik hátránya, hogy oly lármát csap, melytől a munkás még otthon is süket marad. További nagy hátránya, hogy erős port ad, mert ezekkel a gépekkel állandóan szennyeznek a munkásokat. A por az orrot, a szájat és a füleket is annyira lepi meg, hogy csak nyitott szájjal lehet levegőt venni. Ahol több gépet alkalmaznak egy időben, a munkások szivacsot kénytelenek kötni a szájukra. A por teljesen megemészteti a belső szervezetet és a szemek is szenvednek tőle. Gégebetegség, asztma, idegrongálás és szárazbetegség szomorú következményei a géppel teljesített munkának. A gép 60 ütést tesz percenként, minden egyes ütés úgy vitetik át az ember testére, akár a villamos készüléknél a villamos áram, ami az idegrendszert teljesen tönkre teszi. A gép — a bőrön és fölülön kívül — 30 fontot nyom, s ezt a súlyt szabadon kell tartani a test előtt a karokon vagy a vállakon, ami a legerősebb férfit is rövid idő alatt teszi alkalmatlanná. Általános vélemény szerint öt évnél tovább senki sem bírja ki a munkát ezzel a géppel, s kinek egészsége megtámadta, annál orvosi segély nem segít.

A Laura-kohó helyzete. A berlini „Der Tag” írja a 6-iki számában: A Laura-részvény éveken át börzespekuláció tárgya volt. Az Österreichische Kreditanstalt a Laura-kohó évtizedeken át az ugynevezett alapítójogoktól függött, amelyek stabil részvénytőkéhez kötötték. 1903 óta 27 millió márka alapítójog volt kénytelen maradni. Csak 25 évvel később sikerült a társaságnak megváltani az alapítójogokat és 9 millió tőkeemeléshez fogni. Ez azonban már oly időben történt, midőn a vállalat fejlődése megakadt. Az új pénzügyi tranzakció után a második osztalék még csak 4% volt és 6%-al volt alacsonyabb, mint a kvóta azelőtt. Az annak idején kifejezett várakozás, hogy a felemelt részvénytőkére sikerülni fog megfelelő jövedelmet fizetni, nem teljesült. Az új üzleti év két negyedének eredménye után kétséges, hogy maga a 4%-os csekély osztalék fenntartható lesz-e. A börze szerint az év egészen osztalékmentes marad. A jövő évben negyven éves fennállását ünnepelheti a Laura-kohó, fennállásának azonban, sajnos, csak nagyon kevés öröndetes periódusa volt. A legalacsonyabb osztalékok, melyeket a társaság eddig fizetett, a 80-as évekre esnek s 1/3 és 1/2

százalékot tettek ki. A 70-es években 1 1/2 és 2% volt az osztalék. Később csökkent az osztalék, 12 éven át, nem 10% alá, mire erős csökkenés következett 4%-ra. A részvény árfolyamnak hasonlóan nagy ingadozása volt: 260% maximumtól egészen 60-ra csökkent. Az utolsó hat évben azonban az árfolyam nem ment 178 alá, úgy, hogy 173 1/2 jelenlegi jegyzése újabb minimumot tüntet fel. Az év kezdete óta a különbség mintegy 30%-ot tesz ki, ami 36 millió márka tőkére 11 millió veszteséget jelent.

Dortmund bányakerület bérvizonyai. A kiadott hivatalos táblázat szerint, 1909 negyedik negyedében az átlagbérek nem változtak. Az utolsó két évi bérvizonyonyokat a következő táblázatból vehetjük ki:

	munkás- létszám	bér- összeg	műszakok száma	műszak- bér
1908. évi I. negyed	320.435	122,362.054	78	4.87
1908. " II. "	320.475	116,526.267	75	4.82
1908. " III. "	323.303	126,730.096	81	4.82
1908. " IV. "	335.358	119,766.087	75	4.76
1909. " I. "	335.295	109,770.309	72	4.56
1909. " II. "	325.210	106,383.242	74	4.45
1909. " III. "	327.003	117,843.804	78	4.48
1909. " IV. "	334.143	114,998.429	77	4.48

Eszerint tehát, dacára annak, hogy 1909 negyedik negyedében kerekben mintegy 7000 munkással volt több alkalmazásban, mégis körülbelül három millióval csökkent a bérkereset, amit főképpen a műszak teljesítmény csökkenésének kell tulajdonítani. — Az egyes munkásoktól nyert műszakbérvizonyait a következő összeállítás mutatja:

	vájdrok	más bányamunkások	kül- munkások	ifju. munkások
	m á r k a			
1908. évi I. negyed	5.94	4.09	3.89	1.40
1908. " II. "	5.85	4.09	3.93	1.38
1908. " III. "	5.89	4.08	3.90	1.36
1908. " IV. "	5.77	4.05	3.92	1.36
1909. " I. "	5.42	3.94	3.83	1.33
1909. " II. "	5.28	3.88	3.81	1.28
1909. " III. "	5.31	3.93	3.83	1.29
1909. " IV. "	5.30	3.92	3.83	1.39

Az összlétszám volt: 165,469 vájár, vagyis 49.5%, 93,257 más bányamunkás, vagyis 27.9%, 63,414 külmunkás, vagyis 19% és 12,003 ifju munkás, vagyis 3.6%. Az utolsó negyedben egy-egy vájár 396, egy más bányamunkás 298, egy külmunkás 323 és egy-egy ifju munkás 93 márka átlagos bérkeresethez jutott.

Mangánércbányák Tsiaturiban. Batumból jelentik nekünk, hogy néhány mangánércbányában megjavították az üzemet és újabb bányákat is nyitottak. Ezen utóbbi vállalkozásokban egyéb külföldi cégek kivül a bécsi Prosl, Tscheidse & Comp. cég is részt vesz. Ennek a cégnek — mely legutóbb egy mérnököt is küldött Tsiaturiba — célja, javított módszerrel folytatva a bányászatot, olcsón szállítani mangánércet Magyarországra, Ausztriába és más piacokra. A cégnek sikerült is már a mangánbányatulajdonosok 70 százalékát a maga részére megnyerni és termékeiket a saját kiviteli céljainak megszerzeni. Mint hírlik — mondja tovább a jelentés — ugyanez a cég egy képviselőt óhajt Tsiaturiban vagy Potiban fenntartani. Poti t. i. az a kikötő, ahol a mangánércet behajózzák. A képviselőt 1910. márciusban fogja megkezdeni működését — Ugyanezen jelentés szerint a kaukázusi Dzsandra völgyben levő Copper Company-féle rézművek még mindig nem képesek kivitelle, még pedig azért nem, mert a régi tökéletlen berendezést még nem sikerült teljesen pótolni, másrészt pedig a legutóbbi tűzvész is nagy pusztítást vitt véghez.

A radbodi bányában, amely tudvalevőleg 1908. november hó 12-én nagy bányalég-explozió színhelye volt, a szerencsétlenség után 264-re apasztott munkásszemélyzetet az év végéig ismét 1150-re emelték föl. A radbodi szénkereslet igen nagy, de a bánya teljes szállítóképességére csak e hó folyamán lehet számítani. Az elmúlt évben csak 19,026 tonnát szállítottak, s ebből is az utolsó évnegyedre 10 764 tonna esik.

A Brassert-bányafársulat mélyítés alatt levő második aknával, az első aknával megnyitott hatalmas kőszéntelepet ugyanoly kedvező települési viszonyok mellett találták meg.

Ausztrália aranytermelésében tudvalevőleg 1903 óta állandó csökkenés észlelhető. Az ausztráliai Commonwealth és Újzeeland 1909. évi aranytermelése 3,430.463 finom unciát tett ki, vagyis 115.983 finom unciával kevesebbet, mint az 1908. évben. Az 1909. évi termelésből Nyugat-ausztráliára 1,595.263, Victoriára 654.222, Újzeelandra 472.476, Queenslandra 450.937, Újdélwalesre 204.709, Tasmaniára 44.669 és Délaustráliára az északi területtel 8187 finom uncia arany esik. — Kivéven Újzeelandot, ahol az 1909. évi aranytermelés 476 unciával emelkedett az 1908. évi termeléssel szemben, másutt mindenütt visszaesés mutatkozik. Újzeeland termelésének emelkedését a Waihi bányák gazdag kizozatalának kell tulajdonítani.

A buttlari Bonifácus-kálbányaműben múlt évi aug. 25-én a déli terület megnyitása végett megkezdett furás, mint a „Rh. W. Ztg.“ jelenti, 790 m. mély, s utóbbi időben nagyon lassan halad előre.

Kálifurások Lippe hercegségben. A „Berl. B. Cour.“ jelentése szerint a hannoveri Z. H. Gumpel cég, mely tudvalevőleg biztosította magának a kálitermelés jogát Lippe hercegségben, már több sekély furást végeztetett. A negyedik furás Wistinghausennél 38 m. mélységben 15 m. vastag gipsztelepre akadt. Vajjon a gipsz a keuper vagy a zechkő formációhoz tartozik-e, még nem állapították meg.

✂ ÜZLET. SZÁLLÍTÁSOK. ✂

A Wiszoky és Társa kefeáru-lyáros cégből Gál Béla barátságos megegyezéssel kilépett, ellenben Feik Ferenc és Tréba Elemér urak, a Feik és Tréba cég tulajdonosai cégünkbe léptek be. A gyárvállalatot „Wiszoky és társa“ törvényileg bejegyzett cég alatt változatlanul vezetik tovább s ezen személyváltozással tőkeszaporítása révén nagyobb lendületet adnak a gyárnak.

Svédország vas- és acéltermelése 1909. évi első kilenc hónapban az ipari sztrájkok következtében lényegesen alászált. A termelés 1909. szeptember végéig a következő volt, összehasonlítva az előző év hasonló időszakának termelésével: métertonnában kifejezve:

	1908.	1909.	+
nyersvas	427.200	444.500	+ 17.300
kavartvas	113.500	83.600	- 29.900
konverter acél ingotok	59.700	48.300	- 11.400
lángpest ingotok	283.000	190.000	- 73.000

Kálisók Chinában. Egy konzuli jelentés Németországból közli, hogy Chinában kálisó-telepeket fedeztek fel. A felkutatást állítólag a német káliszindikátus végezte és a voltaképeni helyzetet titokban tartják.

Oroszország vastermelése az 1909. év I. felében június végéig a következő volt métertonnában kifejezve:

	1908.	1909.	+
nyersvas	1,431.000	1,412.000	- 19.000
vascipó, vasrud stb.	1,425.000	1,488.000	+ 63.000
készült vas és acél	1,214.000	1,264.000	+ 50.000

A készült vas és acél nagyobb tételei 1909-ben: 338.000 tonna rudvas; 223.000 tonna sín; 87.000 tonna tartó és nyersrudvas; 85.000 tonna vastábla; 79000 tonna vaslemez; 65.000 tonna huzal.

Kénárak. Palermo konzulátusunk jelentése szerint — miként a Közg. Ért. közli — a kén árában január folyamán egyáltalán nem állott be változás. Girgentiben 9,80, Licataban 9,87, Catániában 10 lira egy q ára, vitorlason való szállításra.

A német acélszindikátus. A Stahlwerks Verband az 1909. évi eladásokat következőleg jelenti: vascipó, buca 1,503.352; vasuti sinanyag 1,847.440; más hengerelt acél 1,614.702; együtt 4,965.494 métertonna. A termelés emelkedett az 1908. évvel szemben 201.580 tonnával, vagyis 4,2%-al.

Németország vasüzletét az elmúlt év 11 hónapjáról métertonnában a következő összeállítás mutatja:

	behozatal	kivitel	+ behozatal - kivitel
vas és acél	3,616.656	418.757	- 3,197.859
gépezet	297.381	61.958	- 235.423
Együtt 1909-ben	3,913.997	480.715	- 3,433.282
„ 1908-ban	3,742.558	590.330	- 3,152.228

Vasércet 7,531.338 tonnát hoztak be és 2,578.341 tonnát kivittek. Mangánérc bevétel volt 357.056 tonna és kivitel 4069 tonna.

A káli mint legolcsóbb trágya. Egy font káli (Kainitban) csak 6—6 és fél pfennigbe kerül, s így a kálisók felényivel, illetőleg $\frac{1}{3}$ résszel olcsóbbak, mint a mezőgazdaságnál a kálival együtt használt legolcsóbb foszforsav és nitrogén. A káli trágyás jelenleg 2—3-szor olcsóbb, mint a foszforsavas trágya és 4—5-ször olcsóbb, mint a nitrogén trágya.

Németország vastermelése. A német vas- és acél-unio jelentése szerint a decemberhavi nyersvasgyártás 1,164.624 tonnával 45.573 tonna emelkedést mutat az előző november hóval szemben. Az 1909. évi termelést métertonnában a következő összeállítás mutatja:

	1908.	1909.	+
öntő nyersvas	2,254.644	2,491.919	+ 237.275
kovácsvas	635.228	652.206	+ 17.078
acél nyers	934.940	1,099.772	+ 164.832
bessemer nyers	361.472	412.118	+ 50.646
Thomas (basikus) nyers	7,627.227	8,261.538	+ 634.311
Együtt	11,813.511	12,917.653	+1,104.142

Az 1909. évi termelés egészben véve 9,3%-os emelkedést mutat. A nyers acél kimutatott mennyiségében vannak a tükörvas, ferromangánok, ferrosikát és minden hasonló pótlékok.

Szicíliai kénzállítás Amerikában 700 tonnát tett ki, melyből 150 tonnát Newyorkban és 550 tonnát Baltimoreban raktak le.

Belgium széntermelése 1908-ban 23,778.157 és 1909-ben 23,561.125 tonna volt, vagyis 127.032 tonnával csökkent. A bányák készletei azonban 1908. december 31-iki 917.330 tonnáról 1909. december 31-ig 328.918 tonnára szálltak alá, ami a fogyasztás emelkedését mutatja. Az 1909. évi be- és kivitel eredményei a következők

	bevétel	kivitel	+ bevétel - kivitel
szén	5,866.070	5,080.353	+ 785.717
koksz	316.049	1,014.964	- 698.915
brikett	158.805	559.459	- 400.654
Együtt 1909-ben	6,340.924	6,654.776	- 313.852
1908-ban	5,876.246	6,161.421	- 285.175

A kivitel nagyrészt Franciaországba történt; a behozatal pedig Németországból való. Amint látjuk, a kivitel és behozatal mennyisége megközelítőleg egyező.